

Byla Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01, 04/04

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO

2001 M. LIEPOS 12 D., 2004 M. LIEPOS 1 D. NUTARIMŲ NUOSTATŲ

IŠAIŠKINIMO

2016 m. gegužės 16 d. Nr. KT16-S9/2016

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Prano Kuconio, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 53¹, 61 straipsniais, Teismo posėdyje 2016 m. balandžio 28 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkės 2015 m. rugsėjo 21 d. prašymą Nr. 1B-16/2015 išaiškinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 6 punkto antrosios pastraipos, 2004 m. liepos 1 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus 13.6 punkto antrosios pastraipos nuostatas.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Konstitucinis Teismas 2001 m. liepos 12 d. konstitucinės justicijos byloje Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01 priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3

dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo priedėlio II skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2001, Nr. [62-2276](#), atitaisymas Žin., 2001, Nr. 86; toliau – Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas).

Pareiškėja Seimo Pirmininkė prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 6 punkto antrosios pastraipos nuostata „Teisėjas gali gauti tik teisėjo atlyginimą, mokamą iš valstybės biudžeto. Jokio kito atlyginimo, išskyrus užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, jis negali gauti“ reiškia, jog dėl to, kad teisėjas gauna vienkartinės ar periodinės išmokas už dalyvavimą Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu, iš Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių lėšų pagal paramos teikimo projektų sutartyse nustatytas sąlygas ir įkainius, taip pat dėl to, kad teismo teisėjui mokamas tarptautinio teismo teisėjo atlyginimas už tarptautinio teismo teisėjo pareigų ėjimą (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos), pažeidžiama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalis.

2. Konstitucinis Teismas 2004 m. liepos 1 d. konstitucinės justicijos byloje Nr. 04/04 priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 15 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. [105-3894](#); toliau – Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas).

Pareiškėja Seimo Pirmininkė prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus 13.6 punkto antrosios pastraipos nuostata

„Sąvoka „darbas“, vartojama Konstitucijos 60 straipsnio 1 dalies formuluotėje „darbas verslo, komercijos bei kitose privačiose įstaigose ar įmonėse“, savo ruožtu apima bet kokią veiklą Lietuvos, užsienio ar tarptautinėje privačioje įstaigoje, įmonėje, organizacijoje arba atstovaujant tokiai įstaigai, įmonei, organizacijai, jeigu ši veikla yra susijusi su darbo atlikimu, pareigų užėmimu, tarnybos ėjimu, kitų funkcijų vykdymu, kitų užduočių atlikimu, vadinamųjų garbės pareigų užėmimu ir pan. (įskaitant dalyvavimą kolegialiuose valdymo, kontrolės ir kituose organuose), neatsižvelgiant į tai, ar ta veikla yra nuolatinė, ar laikina, ar vienkartinio pobūdžio (epizodinė), į tai, ar už tą veiklą yra atlyginama kokiomis nors išmokomis arba kaip nors kitaip, ar nėra atlyginama, į tai, ar ta veikla teisės aktuose yra įvardijama kaip darbas, ar kaip nors kitaip, į tai, ar toje įstaigoje, įmonėje, organizacijoje yra, ar nėra dar ir kitų asmenų, užsiimančių kokia nors veikla, į tai, ar ta veikla yra vadovaujanti, ar ne, į tai, ar asmuo tai veiklai yra renkamas, ar skiriamas, į tai, ar ta veikla yra įforminama kokia nors teisine sutartimi arba kitu teisės aktu, ar yra atliekama be teisinės sutarties arba kito teisės akto“ reiškia, jog dėl to, kad teisėjai dalyvauja Europos Sąjungos, kitų tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu, jei tai netrukdo eiti teisėjo pareigų, taip pat dėl to, kad teisėjas dirba ne visą darbo laiką, dirbdamas tarptautinio teismo teisėju, pažeidžiama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalis.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujamas (*inter alia* 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d., 2015 m. sausio 14 d. sprendimai).

2. Konstitucinis Teismas ne kartą yra pabrėžęs, kad prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio (1993 m. vasario 3 d., 1996 m. liepos 11 d., 2015 m. gegužės 14 d. redakcijos) 3 dalį Konstitucinis Teismas privalo aiškinti

savo nutarimą nekeisdamas jo turinio. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad ši nuostata, be kita ko, reiškia, jog aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas. Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas, jo visos sudedamosios dalys yra tarpusavyje susijusios; nutarimo nutariamoji (rezoliucinė) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra saistomas tiek nutarimo nutariamąsios, tiek motyvuojamosios dalies turinio.

Aiškinant Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 3 dalį Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota ir tai, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė; tai būtų atskiرو tyrimo dalykas.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad oficialiai aiškinant Konstitucinio Teismo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus oficialioji konstitucinė doktrina nėra koreguojama; oficialiosios konstitucinės doktrinos koregavimas sietinas su naujų konstitucinės justicijos bylų nagrinėjimu ir naujų Konstitucinio Teismo precedentų sukūrimu jose, bet ne su oficialiu Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų nuostatų aiškinimu (*inter alia* 2007 m. gruodžio 6 d., 2008 m. vasario 1 d., 2009 m. gruodžio 18 d., 2013 m. kovo 13 d., 2014 m. vasario 26 d. sprendimai).

3. Pažymėtina ir tai, kad oficialiosios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatą aiškinti atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata. Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant prasmines ir sistemines jos sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (*inter alia* 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. spalio 28 d., 2013 m. kovo 13 d., 2015 m. sausio 14 d. sprendimai).

II

Minėta, kad pareiškėja Seimo Pirmininkė prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus 13.6 punkto antrosios pastraipos nuostata „Sąvoka „darbas“, vartojama Konstitucijos 60 straipsnio 1 dalies formuluotėje „darbas verslo, komercijos bei kitose privačiose įstaigose ar įmonėse“, savo ruožtu apima bet kokią veiklą Lietuvos, užsienio ar tarptautinėje privačioje įstaigoje, įmonėje, organizacijoje arba atstovaujant tokiai įstaigai, įmonei, organizacijai, jeigu ši veikla yra susijusi su darbo atlikimu, pareigų užėmimu, tarnybos ėjimu, kitų funkcijų vykdymu, kitų užduočių atlikimu, vadinamųjų garbės pareigų užėmimu ir pan. (įskaitant dalyvavimą kolegialiuose valdymo, kontrolės ir kituose organuose), neatsižvelgiant į tai, ar ta veikla yra nuolatinė, ar laikina, ar vienkartinio pobūdžio (epizodinė), į tai, ar už tą veiklą yra atlyginama kokiomis nors išmokomis arba kaip nors kitaip, ar nėra atlyginama, į tai, ar ta veikla teisės aktuose yra įvardijama kaip darbas, ar kaip nors kitaip, į tai, ar toje įstaigoje, įmonėje, organizacijoje yra, ar nėra dar ir kitų asmenų, užsiimančių kokia nors veikla, į tai, ar ta veikla yra vadovaujanti, ar ne, į tai, ar asmuo tai veiklai yra renkamas, ar skiriamas, į tai, ar ta veikla yra įforminama kokia nors teisine sutartimi arba kitu teisės aktu, ar yra atliekama be teisinės sutarties arba kito teisės akto“ reiškia, jog dėl to, kad teisėjai dalyvauja Europos Sąjungos, kitų tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu, jei tai netrukdo eiti teisėjo pareigų, taip pat dėl to, kad teisėjas ne visą darbo laiką dirba tarptautinio teismo teisėju, pažeidžiama Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalis.

Taigi pareiškėja prašo išaiškinti, ar minėta Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus 13.6 punkto antrosios pastraipos nuostata reiškia, kad teisėjo dalyvavimas Europos Sąjungos, kitų tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu, jei tai netrukdo eiti teisėjo pareigų, taip pat teisėjo darbas ne visą darbo laiką tarptautinio teismo teisėju pagal Konstituciją yra suderinamas su teisėjo pareigomis.

Pažymėtina, kad prašoma išaiškinti Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus 13.6 punkto antrosios pastraipos nuostata suformuluota Konstituciniam Teismui aiškinant Konstitucijos 60 straipsnio 1 dalį, kurioje yra įtvirtintas vienas iš Seimo nariui nustatytų apribojimų – Seimo nario pareigų nesuderinamumas su kitomis pareigomis ir darbu, išskyrus pačioje Konstitucijoje *expressis verbis* nustatytas arba implicitiškai numatytas išimtis, ir sprendžiant, ar Konstitucijai neprieštarauja Lietuvos

Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 15 straipsnio 4 dalis tiek, kiek joje nustatyta, jog Seimo nario atlyginimu už kūrybinę veiklą laikomas atlygis už pedagoginę veiklą.

Taigi Konstitucinis Teismas 2004 m. liepos 1 d. nutarime netyrė pareiškėjos keliamo klausimo, susijusio su Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu teisėjo pareigų nesuderinamumu su jokiais kitomis renkamomis ar skiriamomis pareigomis, su darbu verslo, komercijos ir kitokiose privačiose įstaigose ar įmonėse.

Minėta, jog Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą yra konstatuota, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė; tai būtų atskiro tyrimo dalykas.

Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, Konstitucinis Teismas neaiškins nurodytosios Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus 13.6 punkto antrosios pastraipos nuostatos.

III

1. Minėta, kad pareiškėja Seimo Pirmininkė prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 6 punkto antrosios pastraipos nuostata „Teisėjas gali gauti tik teisėjo atlyginimą, mokamą iš valstybės biudžeto. Jokio kito atlyginimo, išskyrus užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, jis negali gauti“ reiškia, jog dėl to, kad teisėjas gauna vienkartinės ar periodinės išmokas už dalyvavimą Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu, iš Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių lėšų pagal paramos teikimo projektų sutartyse nustatytas sąlygas ir įkainius, taip pat dėl to, kad teismo teisėjui mokamas tarptautinio teismo teisėjo atlyginimas už tarptautinio teismo teisėjo pareigų ėjimą (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos), pažeidžiama Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalis.

Taigi pareiškėja siekia išsiaiškinti tam tikrus teisėjo konstitucinio statuso ypatumus, būtent draudimo teisėjui gauti kitą atlyginimą, išskyrus užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, turinį dviem aspektais:

- ar jis apima draudimą teisėjui gauti užmokestį už dalyvavimą tarptautiniuose bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu;

– ar jis apima draudimą teisėjui gauti atlyginimą už tarptautinio teismo teisėjo pareigų ėjimą (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos).

2. Minėta, kad jokia Konstitucinio Teismo nutarimo oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant jos prasmines ir sistemines sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kurio nuostatą prašoma išaiškinti, taip pat kad Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą ir kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata, kurią aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata.

Taigi pareiškėjos prašoma išaiškinti Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 6 punkto antrosios pastraipos nuostata pareiškėjos nurodytu aspektu aiškintina kartu su kitomis to nutarimo nuostatomis, su kituose Konstitucinio Teismo nutarimuose suformuluotomis oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, kuriose *inter alia* apibrėžti teisingumo vykdymo Lietuvoje, teisminės valdžios savarankiškumo ir nepriklausomumo nuo kitų valstybės valdžių, išskirtinio teisėjo konstitucinio statuso konstituciniai pagrindai, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis.

3. Pagal Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį teismai yra viena iš valstybės valdžių vykdančių institucijų. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teismai – jurisdikcinės institucijos – vykdo teisminę valdžią, kuri, kaip ir įstatymų leidžiamoji bei vykdomoji valdžios, yra visavertė valstybės valdžia, viena iš Konstitucijoje įtvirtintų valstybės valdžių (2006 m. kovo 28 d. nutarimas). Konstitucinė teismų paskirtis ir kompetencija – vykdyti teisingumą (2006 m. birželio 6 d. nutarimas). Teisingumo vykdymo funkcija lemia teisėjo ir teismų nepriklausomumą: teisėjas gali vykdyti teisingumą tik būdamas nepriklausomas. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje konstatuota, kad teisėjo ir teismų nepriklausomumas, taip pat jų nešališkumas gali būti užtikrinami įvairiomis priemonėmis, *inter alia* įstatymais įtvirtinant jų procesinį nepriklausomumą, teisėjų statusą, teisėjo socialines (materialines) garantijas (1999 m. gruodžio 21 d., 2006 m. lapkričio 27 d., 2007 m. spalio 22 d. nutarimai, 2014 m. kovo 10 d. sprendimas).

4. Teisingumo vykdymo funkcija lemia ir išskirtinį teisėjo konstitucinį statusą, kurį atskleidžia įvairios Konstitucijos nuostatos, įtvirtinančios teisėjo ir teismų nepriklausomumą vykdančią teisingumą (Konstitucijos 109 straipsnio 2 dalis), negalimumą teisėjui užimti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų, dirbti verslo, komercijos ar kitokiose privačiose įstaigose ar įmonėse, gauti kitokį atlyginimą, išskyrus teisėjo atlyginimą ir užmokestį už pedagoginę ar

kūrybinę veiklą, dalyvauti politinių partijų ir kitų politinių organizacijų veikloje (113 straipsnis), draudimą kištis į teisėjo veiklą, teisėjo asmens neliečiamybę (114 straipsnis) ir kt. (2007 m. spalio 22 d. nutarimas).

5. Pareiškėjos prašoma išaiškinti Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimo nuostata suformuluota aiškinant Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalį, kurioje, kaip minėta, nustatyta, kad teisėjas negali užimti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų, dirbti verslo, komercijos ar kitokiose privačiose įstaigose ar įmonėse, taip pat negali gauti jokio kito atlyginimo, išskyrus teisėjo atlyginimą ir užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą.

Šiame kontekste paminėtinos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos, kuriomis atskleistos pedagoginės ir kūrybinės veiklos konstitucinės sampratos.

5.1. Aiškindamas kūrybinės veiklos konstitucinę sampratą Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Konstitucijos 42 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog kultūra, mokslas ir tyrinėjimai bei dėstymas yra laisvi, o šio straipsnio 3 dalyje – jog dvasinius ir materialinius autoriaus interesus, susijusius su mokslo, technikos, kultūros ir meno kūryba, saugo ir gina įstatymas. Pagal Konstituciją kūrybinė veikla – tai veikla mokslo, technikos, kultūros ar meno srityse, kuria siekiama sukurti kūrinį, t. y. kokybiškai naują, originalią, niekada anksčiau neegzistavusią konkrečią materialinę ar dvasinę mokslo, technikos, kultūros ar meno vertybę. Kūrybinė veikla gali būti ir nuolatinė, profesinė, ir vienkartinė (epizodinė). Konstitucijoje įtvirtinta kūrybinės veiklos samprata yra viena, jos turinys nepriklauso *inter alia* nuo to, koks asmuo ja užsiima. Už kūrybinę veiklą autoriui gali būti sumokėtas atlyginimas. Visuotinai įprasta, kad atlyginimą už kūrybinę veiklą reguliuoja autorių teisės normos (2004 m. liepos 1 d. nutarimas, 2011 m. vasario 23 d. sprendimas).

5.2. Konstitucinis Teismas pažymėjo ir tai, kad pedagoginės ir kūrybinės veiklos konstitucinės sampratos nėra tapačios, kad kiekviena iš jų turi savarankišką turinį. Šios sąvokos negali būti sutapatinamos, jos nėra sinonimai ir nė viena iš jų neapima kitos. Konstitucijoje pedagoginė veikla yra atribota nuo kūrybinės veiklos: pedagoginė veikla siejama su dėstymu, mokymu, ugdymu mokymo, auklėjimo įstaigose (įskaitant aukštąsias mokyklas), o kūrybine veikla siekiama sukurti mokslo, technikos, kultūros ar meno kūrinį (2004 m. liepos 1 d. nutarimas, 2011 m. vasario 23 d. sprendimas). Taigi kūrybinė veikla apima *inter alia* mokslinę veiklą.

5.3. Pažymėtina, kad, kaip ir kūrybinė veikla, pedagoginė veikla gali būti ir nuolatinė, profesinė, ir vienkartinė (epizodinė). Tai, kad konstitucinė pedagoginės veiklos samprata siejama su dėstymu, mokymu, ugdymu mokymo, auklėjimo įstaigose (įskaitant aukštąsias mokyklas), paprastai suponuoja darbo, tarnybos ar kitokius santykius su atitinkamomis įstaigomis, taip pat su

pedagogine veikla susijusių pareigų ėjimą, kartu ir teisę gauti atlyginimą už šią veiklą. Mokslinės veiklos vykdymas taip pat gali suponuoti darbo, tarnybos ar kitokius santykius atitinkamose mokymo ir mokslo įstaigose, kartu ir teisę gauti atlyginimą už šią veiklą.

Kita vertus, su dėstymu, mokymu ir ugdymu susijusi pedagoginė veikla, taip pat mokslinė veikla, kuri gali būti ir vienkartinė (epizodinė), taip pat suponuoja, kad ši veikla nebūtinai kiekvienu atveju turi būti siejama su konkrečiais darbo, tarnybos ar kitokiais santykiais su atitinkamomis įstaigomis.

Kartu pažymėtina ir tai, kad nors pedagoginės ir kūrybinės veiklos konstitucinės sampratos nėra tapačios, kiekvienos iš jų turinys yra savarankiškas, tam tikrais atvejais pedagoginė veikla, kūrybinė, *inter alia* mokslinė, veikla gali būti glaudžiai tarpusavyje susijusios.

5.4. Taigi šio sprendimo kontekste pažymėtina, kad Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta galimybė teisėjui gauti užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, be kita ko, reiškia, kad teisėjas pagal Konstituciją gali vykdyti pedagoginę ir kūrybinę veiklą.

6. Minėta, kad pareiškėja siekia išsiaiškinti *inter alia* tai, ar draudimas teisėjui gauti kitą atlyginimą, išskyrus užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, apima draudimą teisėjui gauti užmokestį už dalyvavimą tarptautiniuose bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu.

6.1. Šio sprendimo kontekste paminėtinos ir oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos, susijusios su bendrais Lietuvos valstybės tarptautinio bendradarbiavimo konstituciniais pagrindais:

– bendri valstybės tarptautinio bendradarbiavimo konstituciniai pagrindai įtvirtinti įvairiose Konstitucijos nuostatose, *inter alia* jos 135 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad Lietuvos Respublika, įgyvendindama užsienio politiką, vadovaujasi visuotinai pripažintais tarptautinės teisės principais ir normomis, siekia užtikrinti šalies saugumą ir nepriklausomybę, piliečių gerovę ir pagrindines jų teises bei laisves, prisideda prie teise ir teisingumu pagrįstos tarptautinės tvarkos kūrimo, taip pat Konstitucijos 136 straipsnyje, kuriame įtvirtinta, kad Lietuvos Respublika dalyvauja tarptautinėse organizacijose, jeigu tai neprieštarauja valstybės interesams ir jos nepriklausomybei (2011 m. kovo 15 d. nutarimas); pagal Konstitucijos 138 straipsnio 3 dalį tarptautinės sutartys, kurias ratifikavo Lietuvos Respublikos Seimas, yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis; pagarba tarptautinei teisei, t. y. sava valia priimtų tarptautinių įsipareigojimų laikymasis, pagarba visuotinai pripažintiems tarptautinės teisės principams (taip pat ir principui *pacta sunt servanda*) yra atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės teisinė tradicija ir konstitucinis principas (2006 m. kovo 14

d. nutarimas);

– pagarba tarptautinei teisei yra neatskiriama konstitucinio teisinės valstybės principo, kurio esmė – teisės viešpatavimas, dalis (2014 m. sausio 24 d., 2014 m. kovo 18 d. nutarimai); pagarba tarptautinei teisei taip pat yra susijusi su konstitucinio teisinės valstybės principo išreiškiamu atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės siekiu, kuris suponuoja *inter alia* atvirumą universalioms demokratinėms vertybėms, integraciją į šiomis vertybėmis grindžiamą tarptautinę bendriją (2014 m. kovo 18 d. nutarimas);

– bendriems Konstitucijoje įtvirtintiems valstybės tarptautinio bendradarbiavimo pagrindams būdinga *inter alia* tai, kad yra nustatyta Lietuvos valstybės geopolitinė orientacija (2011 m. kovo 15 d. nutarimas); Lietuvos valstybės geopolitinė orientacija – tai Lietuvos Respublikos narystė Europos Sąjungoje ir NATO ir būtinumas vykdyti atitinkamus su šia naryste susijusius tarptautinius įsipareigojimus (2014 m. sausio 24 d., 2015 m. lapkričio 19 d. nutarimai); tokia Lietuvos valstybės geopolitinė orientacija grindžiama pripažįstamomis ir saugomomis universalėmis demokratinėmis konstitucinėmis vertybėmis, kurios yra bendros su kitų Europos ir Šiaurės Amerikos valstybių vertybėmis (2014 m. sausio 24 d. nutarimas); visateisis Lietuvos Respublikos, kaip Europos Sąjungos narės, dalyvavimas joje yra Tautos suverenios valios pareiškimu grindžiamas konstitucinis imperatyvas, Lietuvos Respublikos visateisė narystė Europos Sąjungoje yra konstitucinė vertybė (2014 m. sausio 24 d. nutarimas).

6.2. Pareiškėjos keliamų klausimų kontekste pažymėtina, kad Konstitucijos 135 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti Lietuvos Respublikos tarptautinio bendradarbiavimo pagrindai, kuriais siekiama įgyvendinti konstitucinius užsienio politikos tikslus užtikrinti šalies saugumą ir nepriklausomybę, piliečių gerovę ir pagrindines jų teises bei laisves, prisidėti prie teisės ir teisingumo pagrįstos tarptautinės tvarkos kūrimo, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos geopolitinę orientaciją, suponuoja ir tokią Lietuvos valstybės, jos institucijų ir jose dirbančių asmenų veiklą, kuria siekiama prisidėti prie kitų valstybių partnerystės su Europos Sąjunga ar NATO arba jų integracijos į šias organizacijas skatinant universalių, demokratinių valstybių vertybių ir Europos Sąjungos teisės principų, kaip antai demokratijos, teisės viršenybės, skaidrumo, teismų ir teisėjų nepriklausomumo, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, *inter alia* teisingumo sistemų ir teismų veiklos tobulinimo srityse, sklaidą.

Minėta, kad teismai yra viena iš valstybės valdžių vykdančių institucijų; įgyvendinti savo konstitucinę priedermę ir funkciją vykdyti teisingumą teisminė valdžia gali tik būdama savarankiška, nepriklausoma nuo kitų valstybės valdžių. Šiame kontekste paminėtina, kad Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog teisminės valdžios savarankiškumas, nepriklausomumas nereiškia, kad ji ir kitos valstybės valdžios – įstatymų leidžiamoji ir

vykdomoji – negali bendradarbiauti, žinoma, neperžengdamos Konstitucijos nustatytų ribų – neįsiterpdamos į kitos valstybės valdžios įgaliojimų vykdymą (2006 m. gegužės 9 d. nutarimas).

Tai, be kita ko, reiškia, kad pagal Konstituciją teismai ne tik vykdo teisingumą – kaip ir kitos valstybės valdžios institucijos, pagal savo konstitucinę kompetenciją, savarankiškai arba bendradarbiaudami su kitomis valstybės valdžios institucijomis jie gali dalyvauti įgyvendinant bendruosius valstybės uždavinius, vykdant bendrąsias jos funkcijas, *inter alia* dalyvauti veikloje, kuria įgyvendinami konstituciniai Lietuvos Respublikos užsienio politikos tikslai, vykdomi tarptautiniai ir visateisės narystės Europos Sąjungoje ir NATO įsipareigojimai, įskaitant dalyvavimą tarptautiniuose bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose. Tokia Lietuvos Respublikos pasirinkta geopolitinė orientacija, kuri yra konstitucinė vertybė, kaip minėta, suponuoja ir tokią Lietuvos valstybės, jos institucijų ir jose dirbančių asmenų veiklą, kuria siekiama prisidėti prie kitų valstybių partnerystės su Europos Sąjunga ar NATO arba jų integracijos į šias organizacijas skatinant universalių, demokratiškas valstybių vertybių ir Europos Sąjungos teisės principų, *inter alia* teisingumo sistemų ir teismų veiklos tobulinimo srityse, sklaidą.

Taigi Lietuvos valstybės, jos institucijų, *inter alia* teismų, dalyvavimas minėtoje veikloje gali būti įgyvendinamas, be kita ko, teisėjams dalyvaujant tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu.

6.3. Šio sprendimo kontekste paminėtina ir tai, kad Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, jog tinkamas teisėjų pasirengimas, jų žinių gilinimas, kvalifikacijos kėlimas – svarbi prielaida užtikrinti tinkamą teismų veiklą (1999 m. gruodžio 21 d. nutarimas, 2014 m. kovo 10 d. sprendimas). Teisėjų kvalifikacija, jų profesionalumas, gebėjimas spręsti bylas vadovaujantis ne tik įstatymu, bet ir teise, yra vieni iš veiksnių, lemiančių visuomenės pasitikėjimą teismais (2006 m. lapkričio 27 d. nutarimas).

Pažymėtina, kad viena iš prielaidų veiksmingai kelti (tobulinti) teisėjų kvalifikaciją yra aukštesnę kvalifikaciją, didesnę teisėjo darbo stažą ar specialią tam tikros teisės srities žinių turinčių teisėjų dalijimasis žiniomis ir patirtimi su kitais teisėjais, *inter alia* tarptautiniu lygmeniu, kaip antai teisėjams dalyvaujant tarptautiniuose bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose, kartu prisidedant prie minėtų konstitucinių Lietuvos Respublikos užsienio politikos tikslų, *inter alia* iš narystės Europos Sąjungoje ir NATO kylančių tarptautinių įsipareigojimų, apimančių pagalbą kitoms valstybėms jų partnerystės su Europos

Sąjunga ar NATO arba jų integracijos į šias organizacijas procesuose, ir kitų Lietuvos valstybės priimtų tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimo.

Minėta, kad pagal Konstituciją teismai gali dalyvauti veikloje, kuria įgyvendinami konstituciniai Lietuvos Respublikos užsienio politikos tikslai, vykdomi tarptautiniai ir visateisės narystės Europos Sąjungoje įsipareigojimai, įskaitant jų dalyvavimą tarptautiniuose bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose. Tai, be kita ko, reiškia, kad teismai ir teisėjai gali dalyvauti veikloje, kuria siekiama prisidėti prie teisėjų, *inter alia* kitų valstybių teisėjų, kvalifikacijos kėlimo (tobulinimo) ir skatinti universalių, demokratių valstybių vertybių ir Europos Sąjungos teisės principų, *inter alia* teisingumo sistemų ir teismų veiklos tobulinimo srityse, sklaidą.

6.4. Minėta ir tai, kad pagal Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalį teisėjas negali gauti jokio kito atlyginimo, išskyrus teisėjo atlyginimą ir užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą. Taigi teisėjai už dalyvavimą minėtuose tarptautiniuose projektuose gali gauti užmokestį tik jei dalyvaudami juose vykdo kūrybinę ar pedagoginę veiklą.

Kartu pažymėtina, kad, kaip minėta, konstitucinė teismų paskirtis – vykdyti teisingumą, taigi kita teisėjų veikla, *inter alia* dalyvavimas tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu, neturi trukdyti įgyvendinti iš Konstitucijos, *inter alia* jos 109 straipsnio, kylančios teismo priedermės tinkamai ir efektyviai vykdyti teisingumą. Kita vertus, pažymėtina ir tai, kad teisėjai gali dalyvauti tik su teisėjo nešališkumu ir nepriklausomumu suderinamoje veikloje.

7. Kaip minėta, pareiškėja prašo išaiškinti *inter alia* tai, ar draudimas teisėjui gauti kitą atlyginimą, išskyrus užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, apima draudimą teisėjui gauti atlyginimą už tarptautinio teismo teisėjo pareigų ėjimą (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos).

7.1. Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarime, kurio nuostatą prašoma išaiškinti, pažymėta, kad teisėjo pareigų nesuderinamumą su kitomis pareigomis ar kitu darbu lemia ypatinga teisėjo, taip pat teismo, kaip vienos iš valstybės valdžių, teisinė padėtis; nustatytu draudimu siekiama užtikrinti teisėjų nepriklausomumą ir nešališkumą – būtinas teisingumo įgyvendinimo sąlygas.

Iš šios nuostatos matyti, kad draudimas teisėjui užimti kitas renkamas ar skiriamas pareigas, dirbti privačiose įstaigose ar įmonėse nėra savitiksliis – juo siekiama užtikrinti teisėjų nepriklausomumą ir nešališkumą, kartu ir tinkamą teisingumo vykdymą.

7.1.1. Šiame kontekste pažymėtina, kad pareiškėjos keliamas klausimas, ar draudimas

teisėjui gauti kitą atlyginimą, išskyrus užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, apima draudimą teisėjui gauti atlyginimą už tarptautinio teismo teisėjo pareigų ėjimą (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos), turi būti vertinamas Lietuvos Respublikos tarptautinio bendradarbiavimo konstitucinių pagrindų, įtvirtintų įvairiose Konstitucijos nuostatose, *inter alia* jos 135 straipsnio 1 dalyje, taip pat valstybės laisva valia priimtų tarptautinių įsipareigojimų kontekste.

Kaip minėta, Lietuvos Respublika, įgyvendindama užsienio politiką, vadovaujasi visuotinai pripažintais tarptautinės teisės principais ir normomis, siekia užtikrinti šalies saugumą ir nepriklausomybę, piliečių gerovę ir pagrindines jų teises bei laisves, prisideda prie teise ir teisingumu pagrįstos tarptautinės tvarkos kūrimo; Lietuvos Respublika dalyvauja tarptautinėse organizacijose, jeigu tai neprieštarauja valstybės interesams ir jos nepriklausomybei; pagarba tarptautinei teisei, t. y. sava valia priimtų tarptautinių įsipareigojimų laikymasis, pagarba visuotinai pripažintiems tarptautinės teisės principams (taip pat ir principui *pacta sunt servanda*) yra atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės teisinė tradicija ir konstitucinis principas.

7.1.2. Pažymėtina ir tai, kad bendriems Konstitucijoje įtvirtintiems valstybės tarptautinio bendradarbiavimo pagrindams būdinga *inter alia* tai, kad yra nustatyta Lietuvos valstybės geopolitinė orientacija – Lietuvos Respublikos narystė Europos Sąjungoje ir NATO ir būtinumas vykdyti su šia naryste susijusius tarptautinius įsipareigojimus; Lietuvos Respublikos geopolitinė orientacija siejasi su tokia Lietuvos valstybės, jos institucijų ir jose dirbančių asmenų veikla, kuria siekiama prisidėti prie kitų valstybių partnerystės su Europos Sąjunga ar NATO arba jų integracijos į šias organizacijas skatinant universalių, demokratinių valstybių vertybių ir Europos Sąjungos teisės principų, kaip antai demokratijos, teisės viršenybės, skaidrumo, teismų ir teisėjų nepriklausomumo, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, *inter alia* teisingumo sistemų ir teismų veiklos tobulinimo srityse, skleidimą.

7.1.3. Kaip minėta, viena iš priedaidų veiksmingai kelti (tobulinti) teisėjų kvalifikaciją yra aukštesnę kvalifikaciją, didesnę teisėjo darbo stažą ar specialių tam tikros teisės srities žinių turinčių teisėjų dalijimasis žiniomis ir patirtimi su kitais teisėjais, *inter alia* tarptautiniu lygmeniu, kaip antai dalyvaujant tarptautiniuose bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose, kartu prisidedant prie konstitucinių Lietuvos Respublikos užsienio politikos tikslų įgyvendinimo ir Lietuvos valstybės priimtų tarptautinių įsipareigojimų vykdymo.

7.1.4. Pareiškėjos prašymo kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją teismai ne tik vykdo teisingumą – jie gali dalyvauti veikloje, kuria įgyvendinami konstituciniai

Lietuvos Respublikos užsienio politikos tikslai, vykdomi tarptautiniai ir visateisės narystės tarptautinėse organizacijose, *inter alia* Europos Sąjungoje, įsipareigojimai.

Taigi tai, kad Lietuvos Respublika vykdo tarptautinį bendradarbiavimą ir laikosi priimtų tarptautinių įsipareigojimų, taip pat reiškia, kad ji vykdo įsipareigojimus tarptautinei bendrijai teisingumo vykdymo srityje, *inter alia* įsipareigojimą dalyvauti tarptautinių teismų veikloje, suponuojančius valstybės pareigą paskirti tinkamus, aukštos profesinės kvalifikacijos reikalavimus atitinkančius atstovus, *inter alia* nacionalinio teismo teisėjus, į tarptautines ar tarptautines teismines institucijas.

7.1.5. Pažymėtina, kad tarptautinio teismo teisėjui yra keliami atitinkami aukšti profesinės kvalifikacijos, specialių žinių ir (ar) užsienio kalbų mokėjimo reikalavimai. Pripažįstant nacionalinio teismo teisėjo teisę užimti tarptautinio teismo teisėjo pareigas (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos), pripažįstama aukšta profesinė jo kvalifikacija, kartu ir gebėjimai tinkamai vykdyti teisingumą tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu ir taip prisidėti prie konstitucinių Lietuvos Respublikos užsienio politikos tikslų įgyvendinimo, *inter alia* tarptautinių įsipareigojimų teisingumo vykdymo srityje laikymosi.

Taigi teisėjams aukštos profesinės kvalifikacijos ir specialių žinių reikalavimai yra nustatyti siekiant užtikrinti teismo, kaip nepriklausomos ir nešališkos teisminės valdžios, autoritetą ir tinkamą, efektyvų teismo funkcijų vykdymą.

7.2. Kaip minėta, Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalyje *inter alia* nustatyta, kad teisėjas negali užimti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų, dirbti verslo, komercijos ar kitokiose privačiose įstaigose ar įmonėse. Šiuo draudimu siekiama užtikrinti teisėjų nepriklausomumą ir nešališkumą, kartu ir tinkamą pagal Konstituciją, *inter alia* jos 109 straipsnį, teismams priskirtos teisingumo funkcijos vykdymą. Pažymėtina ir tai, kad draudimas teisėjui dirbti verslo, komercijos ar kitokiose privačiose įstaigose ar įmonėse netaikomas jo pedagoginei, kūrybinei, *inter alia* mokslinei, veiklai mokymo ar mokslo įstaigose, pagal Konstituciją ji yra leidžiama.

Šiame kontekste kartu paminėtina, kad Konstitucijoje, *inter alia* jos 103 straipsnio 2 dalyje, 112 straipsnyje eksplicitiškai numatytos kitos pareigos teismuose, kurias gali užimti tik atitinkamo teismo teisėjas, – būtent Konstitucinio Teismo, Aukščiausiojo Teismo, Apeliacinio teismo, apygardų, apylinkių, taip pat specializuotų teismų pirmininkų pareigos.

7.2.1. Pažymėtina, jog Konstitucijos 112 straipsnio 5 dalyje eksplicitiškai yra nustatyta, kad dėl teisėjų paskyrimo, paaukštinimo, perkėlimo ar atleidimo iš pareigų Respublikos Prezidentui pataria speciali įstatymo numatyta teisėjų institucija. Konstitucinis Teismas yra

konstatavęs, kad ši valstybės institucija turi būti sudaryta vien iš teisėjų, nes pagal Konstituciją jokia kita institucija, joks pareigūnas, joks kitas asmuo negali turėti įgaliojimų patarti Respublikos Prezidentui dėl teisėjų paskyrimo, paaukštinimo, perkėlimo ar atleidimo iš pareigų (2006 m. gegužės 9 d. nutarimas).

7.2.2. Taigi pagal Konstituciją teisėjai gali eiti tam tikras kitas joje *expressis verbis* numatytas pareigas teismuose, taip pat teisminės valdžios savivaldos institucijose, *inter alia* Konstitucijos 112 straipsnio 5 dalyje numatytoje specialioje teisėjų institucijoje.

7.2.3. Pažymėtina ir tai, kad pagal Konstitucijos 111 straipsnio 4 dalį teismų sudarymą ir kompetenciją nustato Lietuvos Respublikos teismų įstatymas. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucija ne tik įpareigoja įstatymų leidėją visų jos 111 straipsnio 1 dalyje nurodytų Lietuvos Respublikos teismų steigimą ir kompetenciją (taigi ir bendrosios kompetencijos teismų statusą, formavimą, įgaliojimų vykdymą (veiklą) bei jo garantijas, šių teismų teisėjų statusą ir t. t.) nustatyti įstatymu, bet ir *expressis verbis* įtvirtina to įstatymo pavadinimą – tai Teismų įstatymas (2006 m. kovo 28 d., 2006 m. gegužės 9 d., 2007 m. spalio 22 d. nutarimai, 2009 m. gegužės 15 d. sprendimas).

Taigi kitos pareigos, kurias taip pat gali užimti teisėjai, gali būti nustatytos Konstitucijoje *expressis verbis* įvardytame Teismų įstatyme, kaip antai atitinkamo teismo pirmininko pavaduotojo, skyrių pirmininkų pareigos.

8. Pareiškėjos keliamų klausimų kontekste pažymėtina, kad nacionalinio teismo teisėjas gali eiti ir tarptautinio teismo teisėjo pareigas (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos), jei tokia galimybė numatyta Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse įtvirtintuose valstybės įsipareigojimuose dalyvauti tarptautinių teismų veikloje, suponuojančiuose valstybės pareigą paskirti aukštos kvalifikacijos atstovus, *inter alia* nacionalinio teismo teisėjus, į tarptautines ar tarptautines teismines institucijas. Pažymėtina ir tai, kad minėta veikla derinant nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigas yra prisidedama prie konstitucinių Lietuvos Respublikos užsienio politikos tikslų įgyvendinimo, *inter alia* tarptautinių įsipareigojimų teisingumo vykdymo srityje laikymosi bei teise ir teisingumu pagrįstos tarptautinės tvarkos kūrimo. Be to, minėta veikla derinant nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigas neturi būti pastovi, ji gali būti tik laikina.

Tarptautinio teismo teisėjo pareigų ėjimas negali būti laikomas kita, Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalyje draudžiama, teisėjo veikla, nes tiek nacionalinio teismo, tiek tarptautinio teismo teisėjo pareigų paskirtis – vykdyti teisingumą, o teisėjams yra keliami tie patys teismų ir teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimai, jiems suteikiamas specialus statusas, *inter alia* teisėjų įgaliojimų trukmė yra neliečiama, bet koks kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą

draudžiamas. Pažymėtina, kad nacionalinio teismo teisėjas, eidamas tarptautinio teismo teisėjo pareigas (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos), vien dėl to negali netekti savo, kaip nacionalinio teisėjo, įgaliojimų. Kartu pažymėtina ir tai, kad derinant nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigas savaime nekyla abejonių dėl teisėjo nešališkumo ir nepriklausomumo.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad pagal Konstituciją teisėjai gali eiti tam tikras kitas numatytas pareigas teismuose, teisminės valdžios savivaldos institucijose, o Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse taip pat gali būti numatyti atvejai, kada teisėjas gali eiti *inter alia* tarptautinio teismo teisėjo pareigas (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos). Tokia veikla turi derėti su iš Konstitucijos 109 straipsnio teismams ir teisėjams kylančia konstitucine pareiga tinkamai, nepriklausomai ir efektyviai vykdyti teisingumą.

Konstatuotina ir tai, kad teisėjo teisė eiti tarptautinio teismo teisėjo pareigas (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos) suponuoja ir jo teisę gauti atlyginimą už jų ėjimą. Kartu pažymėtina, kad, kaip ne kartą minėta, pagal Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalį teisėjas negali gauti jokio kito atlyginimo, išskyrus teisėjo atlyginimą ir užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, todėl darytina išvada, kad teisėjas, eidamas tarptautinio teismo teisėjo pareigas (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos), vienu metu negali gauti ir nacionalinio teismo teisėjo, ir tarptautinio teismo teisėjo atlyginimo.

9. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 6 punkto antrosios pastraipos nuostata „Teisėjas gali gauti tik teisėjo atlyginimą, mokamą iš valstybės biudžeto. Jokio kito atlyginimo, išskyrus užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, jis negali gauti“ *inter alia* reiškia, kad teisėjai už dalyvavimą Europos Sąjungos, kitų tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu, gali gauti užmokestį tik jeigu dalyvaudami šiuose projektuose vykdo pedagoginę ar kūrybinę veiklą; teisėjai taip pat gali gauti tarptautinio teismo teisėjo atlyginimą (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos), tačiau tuo metu jie negali gauti nacionalinio teismo teisėjo atlyginimo.

IV

1. Šio sprendimo kontekste paminėtini ir tarptautiniai dokumentai, kuriais

reglamentuojamas teisėjų statusas, *inter alia* teisėjų nepriklausomumas ir jo garantijos.

2. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja 1985 m. gruodžio 13 d. rezoliucija patvirtino „Pagrindinius teisėjų nepriklausomumo principus“. Europos Tarybos Ministrų Komitetas, atsiliepdamas į šį dokumentą, 1994 m. spalio 13 d. priėmė valstybėms, Europos Tarybos narėms, skirtą rekomendaciją Nr. R(94)12 „Dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir vaidmens“. Europos Tarybos iniciatyva 1998 m. liepos 10 d. patvirtintos Europos chartijos dėl teisėjų statuso 1.1 punkte įtvirtinta, kad jos nuostatomis siekiama didinti teisėjo kompetentingumo, nepriklausomumo ir nešališkumo garantijų lygį Europos šalyse ir kad šios chartijos nuostatomis negali būti grindžiami tokie nacionalinio teismo teisėjo statuso pakeitimai, kuriais būtų sumažintas jau laiduotas garantijų lygis.

Šio sprendimo kontekste pažymėtina, jog Europos chartijoje dėl teisėjų statuso nustatyta ir tai, kad teisėjai gali nevaržomai vykdyti veiklą, nesusijusią su teisėjo pareigomis, įskaitant veiklą, kuria įgyvendinamos jų, kaip piliečių, teisės; ši veiklos laisvė negali būti varžoma, išskyrus tuos atvejus, kai su darbu nesusijusi veikla yra nesuderinama su pasitikėjimu teisėjais arba jų nešališkumu, nepriklausomumu arba gebėjimu dėmesingai ir per kiek įmanoma trumpiausią laiką išnagrinėti bylas; norėdami užsiimti apmokama ir su darbu nesusijusia veikla, išskyrus literatūrinę arba kūrybinę veiklą, teisėjai turi gauti leidimus pagal įstatyme nustatytus reikalavimus (4.2 punktas).

3. Šio sprendimo kontekste taip pat pažymėtina, kad teisėjo ir teismų nepriklausomumo principas įtvirtintas ir Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2010 m. lapkričio 17 d. rekomendacijoje Nr. (2010)12 „Dėl teisėjų: nepriklausomumas, veiksmingumas ir atsakomybė“, kurioje *inter alia* pabrėžta, kad teisėjai gali dalyvauti su jų oficialiomis pareigomis nesusijusioje veikloje; siekiant išvengti faktinių ar numanomų interesų konfliktų, jie turėtų dalyvauti tik su teisėjo nešališkumu ir nepriklausomumu suderinamoje veikloje (21 punktas).

4. Šio sprendimo kontekste pažymėtina ir tai, kad Konsultacinės Europos teisėjų tarybos nuomonėje Nr. 3 (2002) „Dėl profesinio teisėjų elgesio, ypač etikos, teisėjo pareigoms netinkamo elgesio, nešališkumo principų ir taisyklių“ pabrėžta, kad darbas kitoje srityje suteikia teisėjams galimybę plėsti savo akiratį ir susipažinti su visuomenės problemomis, kurios papildo jų įgytas profesines žinias (35 punktas); ypatinga teisėjo funkcijos prigimtis ir būtinybė išsaugoti teisėjo pareigų orumą bei apsaugoti teisėjus nuo visokių įmanomų formų spaudimo reiškia, kad teisėjai privalo vengti interesų konflikto arba piktnaudžiavimo savo valdžia; tai suponuoja teisėjų pareigą susilaikyti nuo bet kokios profesinės veiklos, kuri galėtų atitraukti juos nuo savo pareigų teisme arba nulemtų tai, kad savo pareigas jie atliktų tik iš

dalies; kai kuriose valstybėse su teisėjo funkcijomis nesuderinama veikla yra aiškiai apibrėžta įstatymuose; teisėjams draudžiama vykdyti bet kokią profesinę arba apmokamą veiklą; išimtys taikomos pedagoginei, tiriamajai, mokslinei arba meninei veiklai (37 punktą).

5. Pažymėtina ir tai, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas 2010 m. sausio 22 d. Patariamojoje nuomonėje Nr. 2 „Dėl kai kurių teisinių klausimų, susijusių su kandidatų į Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjus sąrašais“ pabrėžė, kad Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 21 straipsnio 1 dalyje ir 22 straipsnyje yra numatyta šio teismo teisėjų rinkimo tvarka; pirmojoje nuostatoje yra nustatyti kvalifikaciniai reikalavimai, kuriuos turi atitikti kandidatai į Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjus: jie „turi būti aukštos moralės ir privalo arba atitikti reikalavimus, keliamus asmenims, siekiantiems užimti aukščiausias teismines pareigas savo valstybėje, arba būti pripažinti aukštos kvalifikacijos teisininkai“. Šioje patariamojoje nuomonėje taip pat pabrėžta, kad teisėjams keliami aukštos profesinės kvalifikacijos reikalavimai yra nustatyti siekiant užtikrinti teismo, kaip teisminės valdžios, autoritetą ir tinkamą teismo funkcijų vykdymą; šios nuostatos, be kita ko, turi būti aiškinamos taip, kad geriausiai atitiktų teismo ir teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo principus.

Anksčiau, 2008 m. vasario 12 d., priimtoje Europos Žmogaus Teisių Teismo patariamojoje nuomonėje „Dėl kai kurių teisinių klausimų, susijusių su kandidatų į Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjus sąrašais“ pabrėžta, kad kandidatai į Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjus turi puikiai mokėti anglų arba prancūzų kalbą; be to, kandidatai privalo turėti patirties žmogaus teisių srityje.

6. Tarptautinio Baudžiamojo Teismo Romos statuto 36 straipsnyje taip pat yra nustatyti kvalifikaciniai reikalavimai teisėjams ir valstybių pareigos parenkant teisėjus. Teisėjai turi būti renkami iš aukštos moralės, nešališkų ir sąžiningų kandidatų, atitinkančių aukščiausiomis teisminėms pareigoms atitinkamoje valstybėje keliamus reikalavimus, vienas iš jų – turėti pripažintą kompetenciją baudžiamosios ir baudžiamojo proceso teisės srityje ir būtinai – atitinkamą teisėjo, prokuroro, advokato ar panašios praktikos patirtį arba turėti pripažintą kompetenciją tarptautinės teisės, tarptautinės humanitarinės teisės ar žmogaus teisių srityje ir didelę profesinės teisinės veiklos patirtį, tinkamą Tarptautinio Baudžiamojo Teismo teisminėms funkcijoms vykdyti; kiekvienas kandidatas privalo puikiai mokėti bent vieną šio teismo darbinę kalbą.

7. Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėjai parenkami iš asmenų, kurių nepriklausomumas nekelia abejonių ir kurie tenkina Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 253 ir 254 straipsniuose nustatytus reikalavimus.

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 253 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Teisingumo Teismo teisėjai parenkami iš asmenų, kurių nepriklausomumas nekelia abejonių ir kurie tenkina atitinkamos jų šalies reikalavimus, keliamus aukščiausios teisėjo pareigoms, arba yra pripažintos kompetencijos teisės specialistai. Pagal šios sutarties 254 straipsnio 2 dalį Bendrojo Teismo nariai parenkami iš asmenų, kurių nepriklausomumas nekelia abejonių ir kurie tenkina aukštomis teisėjo pareigoms keliamus reikalavimus.

8. Europos Sąjungos Tarybos susitarimo dėl Bendro patentų teismo, priimto 2013 m. vasario 19 d., 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Bendro patentų teismo teisėjai yra aukščiausios kompetencijos ir turi įrodytos patirties patentų ginčų srityje. Teisinės kvalifikacijos teisėjai turi turėti kvalifikaciją, būtiną norint būti paskirtiems į susitariančiosios valstybės narės teismines įstaigas (15 straipsnio 2 dalis).

Pagal šio susitarimo 17 straipsnį teisinės kvalifikacijos teisėjai, taip pat techninės kvalifikacijos visą darbo dieną dirbantys teisėjai negali užsiimti jokia kita mokama ar nemokama profesine veikla, nebent Administracinis komitetas padarytų išimtį (2 dalis). Neatsižvelgiant į šią nuostatą, teisėjai, vykdydami pareigas, taip pat gali atlikti kitas teismines funkcijas nacionaliniu lygmeniu (3 dalis). Techninės kvalifikacijos teisėjai, kurie yra ne visą darbo dieną dirbantys Teismo teisėjai, vykdydami pareigas taip pat gali atlikti kitas funkcijas, jei tai nesukelia interesų konflikto (4 dalis).

9. Taigi minėtuose tarptautiniuose dokumentuose įtvirtinta principinė nuostata, kad teisėjai, kurie tinkamai ir per kiek įmanoma trumpiausią laiką išnagrinėja bylas, gali nevaržomai užsiimti kita veikla, jeigu ji yra suderinama su teisėjo nešališkumu ir nepriklausomumu, ir gauti kitą atlyginimą už kūrybinę, mokslinę, pedagoginę veiklą.

Taip pat pažymėtina, kad kandidatams į atitinkamo tarptautinio teismo teisėjus keliami aukštos profesinės kvalifikacijos, tam tikros teisės srities specialių žinių ir (ar) užsienio kalbų mokėjimo reikalavimai, o tam tikrais atvejais kandidatai į tarptautinio teismo teisėjus privalo turėti nacionalinio teismo teisėjo, prokuroro ir panašaus darbo praktinės patirties arba turėti pripažintą kompetenciją atitinkamoje srityje, kuri galėtų būti prilyginama teisminių funkcijų vykdymui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 61 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

1. Išaiškinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d.

nutarimo (Žin., 2001, Nr. [62-2276](#), atitaisymas Žin., 2001, Nr. 86) motyvuojamosios dalies III skyriaus 6 punkto antrosios pastraipos nuostata „Teisėjas gali gauti tik teisėjo atlyginimą, mokamą iš valstybės biudžeto. Jokio kito atlyginimo, išskyrus užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, jis negali gauti“ *inter alia* reiškia, kad teisėjai už dalyvavimą Europos Sąjungos, kitų tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu, gali gauti užmokestį tik jeigu dalyvaudami šiuose projektuose vykdo pedagoginę ar kūrybinę veiklą; teisėjai taip pat gali gauti tarptautinio teismo teisėjo atlyginimą (kai yra derinamos nacionalinio teismo ir tarptautinio teismo teisėjo pareigos), tačiau tuo metu jie negali gauti nacionalinio teismo teisėjo atlyginimo.

2. Neaiškinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimo (Žin., 2004, Nr. [105-3894](#)) motyvuojamosios dalies II skyriaus 13.6 punkto antrosios pastraipos nuostatos „Sąvoka „darbas“, vartojama Konstitucijos 60 straipsnio 1 dalies formuluotėje „darbas verslo, komercijos bei kitose privačiose įstaigose ar įmonėse“, savo ruožtu apima bet kokią veiklą Lietuvos, užsienio ar tarptautinėje privačioje įstaigoje, įmonėje, organizacijoje arba atstovaujant tokiai įstaigai, įmonei, organizacijai, jeigu ši veikla yra susijusi su darbo atlikimu, pareigų užėmimu, tarnybos ėjimu, kitų funkcijų vykdymu, kitų užduočių atlikimu, vadinamųjų garbės pareigų užėmimu ir pan. (įskaitant dalyvavimą kolegialiuose valdymo, kontrolės ir kituose organuose), neatsižvelgiant į tai, ar ta veikla yra nuolatinė, ar laikina, ar vienkartinio pobūdžio (epizodinė), į tai, ar už tą veiklą yra atlyginama kokiomis nors išmokomis arba kaip nors kitaip, ar nėra atlyginama, į tai, ar ta veikla teisės aktuose yra įvardijama kaip darbas, ar kaip nors kitaip, į tai, ar toje įstaigoje, įmonėje, organizacijoje yra, ar nėra dar ir kitų asmenų, užsiimančių kokia nors veikla, į tai, ar ta veikla yra vadovaujanti, ar ne, į tai, ar asmuo tai veiklai yra renkamas, ar skiriamas, į tai, ar ta veikla yra įforminama kokia nors teisine sutartimi arba kitu teisės aktu, ar yra atliekama be teisinės sutarties arba kito teisės akto“.

Šis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Pranas Kuconis

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Dainius Žalimas